

תיקון לחוק שעות עבודה ומנוחה סירוב לעבוד ביום המנוחה השבועי עמדת מרכז ליב"ה

הצעת החוק נועדה לחזק את שמירת השבת, ולאפשר לכל עובד מסורתי לשמור על זכותו להימנע מעבודה בשבת. בפועל, לקראת קריאה שניה ושלישית שונתה הצעת החוק ואין בה שיפור לחיזוק שמירת השבת. להפך - משמעות ההצעה היא הכרה באי אכיפת חוק איסור שעות עבודה ומנוחה, ומתן הכשר חוקי להעסקה בשבת.

סטטוס הצעת החוק:

"הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 15) (סירוב לעבוד ביום המנוחה השבועי) התשע"ז-2016", אושרה על ידי מליאת הכנסת בקריאה ראשונה ב-2.8.2016.
לאחר שנידונה בכמה ועדות הכנסת² ביום ראשון י"ד באייר 29.4.18 עלתה ההצעה בנוסח חדש לדין חוזר בוועדת השרים לענייני חקיקה, ולא קיבלה את תמיכת השרים.
הצעת החוק עולה לדין בוועדת הכספים ביום רביעי י"ז באייר (2.5.18) להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

משמעות הצעת החוק והשינויים שנערכו בה:

- במצב החוקי הקיים עובד שמבקש להימנע מעבודה בשבת נדרש להוכיח שהוא מקיים אורח חיים דתי (שמירת שבת, כשרות וכד'), ובכך נגזלת מציבור גדול של שומרי מסורת וחילוניים הזכות להימנע מעבודה ביום המנוחה.
- זאת, על אף שמבחינה עקרונית חוק שעות עבודה ומנוחה (סע' 9) אוסר העסקת עובדים בשבת באופן גורף בכל עסק שלא קיבל היתר מיוחד (סע' 12), בפועל אין אכיפה בנושא זה ובפועל העסקת עובדים מתקיימת בעסקים רבים בארץ - בניגוד לחוק.
- מטרת הצעת החוק בנוסחה המקורי³, כפי שאושרה בקריאה ראשונה בכנסת, היא להשוות את מעמדו של שומר מסורת וחילוני לאדם דתי, ולאפשר לכל עובד באשר הוא להימנע מעבודה בשבת, ולא להסתכן בכך שלא יתקבל לעבודה או יפוטרו בגין בקשתו - גם בעסקים שקיבלו היתר העסקה בשבת וגם בעסקים שמעסיקים בניגוד לחוק העקרוני.
- השינויים שהוכנסו להצעת החוק לקראת קריאה שניה ושלישית, מובילים לכך שזכותו של עובד שומר מסורת לשמור שבת נשמרת רק בבתי עסק שבכל מקרה מפירים את חוק שעות עבודה ומנוחה. אבל במקומות עבודה רבים שקיבלו היתר העסקה חוקי, לא תישמר זכותו להימנע מעבודה בשבת. לדוגמא - מלונות, תחנות דלק, מקצועות ספורט, **מסעדות** וכד', וכן כל מקום שתותר עבודה בו ע"י שר העבודה והרווחה או ועדת השרים להיתרי עבודה בשבת.
- **דבר זה גורע ממטרתו העיקרית של החוק שבא לחזק את זכויות העובד המסורתי לשמור שבת שהיא על פי חוק יום מנוחתו השבועי.**
- יתר על כן, בעוד שעובד דתי זכאי לסרב לעבוד בכל עבודה ביום המנוחה השבועי בין שקיבלה היתר העסקה ובין אם לאו, הצעת החוק קובעת שעובד מסורתי יכול לסרב רק במקום שלא קיבל היתר להעסיק עובדים בשבת. אם כן, יש בכך הכרה רשמית בכך שחוק שעות עבודה ומנוחה אינו נאכף והתרה להעסיק עובדים בשבת גם במקומות שלא קיבלו היתר - כל עוד העובד לא מסרב.

¹ כ/2372

² הצעת החוק נידונה ארבע פעמים בוועדות שונות בכנסת. בתחילה בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות, ובמשך ועדת הכנסת החליטה להעבירה לוועדת הכספים. הדיון הקרוב נקבע בוועדת הכספים.

³ http://fs.knesset.gov.il/20/law/20_ls1_346565.pdf

נוסח הצעת החוק כפי שאושר בקריאה ראשונה במליאת הכנסת:

גרסה אסג
בקריאה א-I

**הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 15) (סירוב לעבוד ביום המנוחה השבועי),
התשע"ו-2016**

תיקון סעיף 29	1.	בחוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951 (להלן - החוק העיקרי), בסעיף 29 -
		(1) בסעיף קטן (א), המילים "על פי איסור שבמצוות דתו שאותן הוא מקיים" - יימחק;
		(2) סעיף קטן (ב) - בטל.
תיקון סעיף 29	2.	בסעיף 29 לחוק העיקרי -
		(1) בסעיף קטן (א), המילים "על פי איסור שבמצוות דתו שאותן הוא מקיים" - יימחק;
		(2) סעיף קטן (ב) - בטל.
תיקון סעיף 29	3.	בסעיף 29 לחוק העיקרי, סעיף קטן (א) - בטל.

נוסח הצעת החוק כפי שהוגשה לוועדת השרים לענייני חקיקה (29.4.18):

הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 15), התשע"ח-2018

1. הוספת סעיף 129 בחוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951 (להלן - החוק העיקרי), אחרי סעיף 29 יבוא:

"סירוב לעבוד ביום 129. (א) בלי לגרוע מהוראות סעיפים 29(א) ו-29(א) המנוחה השבועי -

- (1) לא יסרב הזקוק לעובד לקבל אדם לעבודה בשל כך בלבד שהוא הודיע עם קבלתו לעבודה שאינו מסכים לעבוד בימי המנוחה השבועית, ולא ידרוש ממנו ליתן התחייבות לעבוד בימי המנוחה השבועית כתנאי לקבלתו לעבודה;
- (2) עובד שמעסיקו דורש ממנו לעבוד בימי המנוחה השבועית, או שהודיע לו על כוונתו לדרוש ממנו לעבוד כאמור, רשאי להודיע למעסיקו, לא יאוחר משלושה ימים מיום הדרישה או ההודעה כאמור, שהוא אינו מסכים לעבוד בימי המנוחה השבועית.

הסעיפים לגבי עובד דתי ללא שינוי מהחוק הקיים, ועובד מסורתי לא נכלל בהם.

סעיפים (1) ו-2) מתייחסים לעובד מסורתי/חילוני, ומאפשרים לו להימנע מעבודה בשבת בלי להסתכן בפיתורים או אי קבלה לעבודה - במקומות עבודה שאין להם היתר העסקה בשבת, והם מפירים את חוק שעות עבודה ומנוחה (סע' 9) שלא נאכף

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו –

(1) במקומות עבודה או בעבודות המנויים בסעיף 19(ב),

(2) (א) במקום עבודה שאישרה ועדת השרים הנוכרת בסעיף 12(ב), בשל טעמים ייחודיים הקשורים באותו מקום עבודה ואם לדעת ועדת השרים תחולת הסעיף הקטן האמור עלולה לפגוע פגיעה משמעותית באותו מקום העבודה, והכל בהתחשב בטובת העובדים.

(ב) אישור לפי פסקה זו יכול שינתן גם לגבי עובד מסוים.

(ג) לענין פסקה זו יכול כל אחד מחברי ועדת השרים האמורה למנות מטעמו אדם אחר שיקבל את הסמכות לפי פסקה זו.

(ד) שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים ידווח לוועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת אחת לשנה על האישורים שניתנו על ידי ועדת השרים לפי פסקה זו.

סעיפים (ב) מבהיר שלא תישמר זכותו של העובד המסורתי להימנע מעבודת בשבת במקומות שקיבלו היתר חוקי להעסקת עובדים בשבת

19. (ב) הוראות סעיפים 9ג ו-9ד לא יחולו –

- (1) במקום עבודה שהוא מפעל או מוסד או חלק מהם המופקדים על בטחון הציבור;
- (2) בעבודה הקשורה בבטחון המדינה או בשמירת בטיחותם, שלומם או בריאותם של בני אדם;
- (3) בעבודה הקשורה באירוח בכתי מלון;
- (4) בעבודה הקשורה בייצור חשמל והורמתו;
- (5) בעבודה הקשורה בקיום אספקה או שירותים חיוניים ושנקבעה בצו מאת ועדת השרים הנוכרת בסעיף 12(ב), באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, אם לדעת ועדת השרים תחולת הסעיפים האמורים עלולה למנוע קיום האספקה או השירותים כאמור.

12. (א) שר העבודה רשאי להתיר העסקת עובד בשעות המנוחה השבועית, או בחלק מהן, אם הוא משובח שהפסקת העבודה למנוחה השבועית לכולה או לחלק ממנה, עלולה לפגוע בהגנת המדינה או בבטחון הגוף או הרכוש, או לפגוע פגיעה רבה בכלכלה, בתהליך עבודה או בסיפוק צרכים שהם. לדעת שר העבודה, חיוניים לציבור או לחלק ממנו.

(ב) היתר כללי לפי סעיף קטן (א) לא יינתן אלא על פי החלטת ועדת שרים המורכבת מראש הממשלה, שר הדתות¹³ ושר העבודה.

2. תיקון סעיף 9ה בסעיף 9ה לחוק העיקרי, במקום "9ג או 9ד" יבוא "9ג, 9ד או 1ד9".

3. תחילה ותחולה תחילתו של חוק זה שישה חודשים מיום פרסומו (להלן – יום התחילה), והוא יחול גם על עובד שהתחיל את עבודתו אצל המעסיק לפני יום התחילה, ובלבד שהמעסיק הודיע על כוונתו לדרוש ממנו, בתקופה שמיום פרסומו של חוק זה ועד יום התחילה, לעבוד בימי המנוחה השבועית.